

**ANSAMBLIO
„PAMESTA KLUMPĖ“ CD
„PASIDARĖ ŽVIRBLIS ALŲ“**

**“THE LOST CLOG”
“THE SPARROW MADE SOME
BEER”**

2022 m., Melburnas, Australija.
Privatus leidimas, be numerių.

Retai, bet kartais būna, kad tik užmetus akį kas nors iškart patraukia. Paprastai kompaktinės plokštelės klausausi keletą kartų ir tik tada sprendžiu, kur ją dėti – į lentyną ar į šiukšlyną. Žinau, kad kelių labai rimtų leidybinių kompanijų vadai tiesiog už lango laiko tokias šiukšlines ir nuolat turi ką ten įmesti. Bet štai pamačiau ansamblio „Pamesta klumpė“ CD „Pasidarė žvirblis alų“ ir įstrigo... toks šviesus, linksmas, žaismingas viršelis su paslaptinomis figūromis, spalvinga ornamentika ir kažkaip dar artimu pavadinimu...

Gėrėdamasis tais spalvingais linksmomis paukščiukais, arkliukais, ožiukais, tuoj prisiminiau visą vaišių dainų grupę – linksmas kaip paukštelis (kuriam niekas nerūpi, išskyrus katiną). Įrašytas repertuaras artimas, bet žymiai platesnis ir vaizdingesnis nei vaišės ir vaišinimasis. Randu ir kalendorinių, karinių istorinių, mitologinių temų, netgi sutartinių, šienpjovių valiavimų.

Bet kam čia tie alaus butelių kamšteliai? Tokius kamštelius dar karalienės Viktorijos laikais prie lazdų prisikaldavo Anglijos, dar Italijos, Ispanijos, Prancūzijos gatvių muzikantai, žonglieriai ir kiti marginalai, bandydami iš praeivių išprašyti pinigų. Kad atrodytų įspūdingiau, prie lazdos būdavo pritvirtinama kokio gyvūno, dažniausiai beždžionės, lėlė, dėl ko lazda tapo žinoma kaip „beždžionės lazda“, dar – mendoza, mendozeris, barškutis, zob lazda ir labai paplito tarp liaudies muzikantų. Lazdos apačioje pritvirtintą sudėvėtą batą mušant, pavyzdžiui, į aludės grindis, būdavo girdimas bosinio būgno su tambūrinio barškučiais garsas. Be to, žaidžiant minėtais kamšteliais, tarp stipriųjų takto dalių būdavo išgaunamos įvairios ritminės formulės. Instrumentas Anglijoje labai paplito, bet Australija – toli... Viskas aiškėja, jeigu bent kiek pasidomi jos istorija.

Paslaptį atskleisti padeda Australijos lietuvių ansamblio „Pamesta klumpė“ narė Jazmina Cininas, viena pačių talen-

tingiausių mūsų tautiečių menininkų, gyvenančių ir kuriančių Melburne: „Lazda, Australijoje vadinama lagerfonu (lagerphone), nuo šeštojo dešimtmečio pabaigos buvo pagrindinis Australijos folkloro grupių instrumentas. Paprastai tai būdavo šluotos kotas su prikaltais alaus butelių kamšteliais ir kai kuriais papuošimais. Lagerfonus grupei „Pamesta klumpė“ gaminu nuo pat mūsų susikūrimo 2010 metais. Pirmoji lazda buvo gana paprasta ir atrodo kaip standartinis lagerfonas, bet tada man kilo mintis, kad instrumentas galėtų būti ir vizualinis mūsų pasirodymų rekvizitas. Kitas pavyzdys buvo žirgas (kurį vadiname Žirgatunku), o tada prasidėjo. Per daugelį metų sukūriau daugiau kaip 50 lagerfonų

„Pamesta klumpė“ Vilniaus Rotušės aikštėje, 2019 m.

Antano FOKO nuotr.

su baltiškais gamtos motyvais. Idėja buvo tokia, kad instrumentai pasitarnautų kaip mūsų hibridinės Australijos ir Lietuvos tapatybės simbolis. Instrumentai tapo sudėtingesni ir ambicingesni, kilo mintis surengti lagerfonų parodą. Parodos stendai taip pat buvo papuošti alaus kamšteliais, instrumentams ir jų kompozicijoms buvo sukurtos vizualinės buveinės. Paroda „Pasidarė žvirblis alų“ įvyko šių metų pradžioje. Iš 50 lagerfonų sukomponavome mišką, o stovai buvo sugrupuoti taip, kad būtų galima parodyti visus keturis metų laikus. Norėjau sukurti spektaklį, kuriame būtų atkartojamas metų laikų dainų ciklas ir parodyta kuo daugiau skulptūrų. Stengiausi, kad jis skirtųsi nuo mums įprasto akademinio formato, kad būtų labiau muzikinis spektaklis, misterija, o ne koncertas. Mums padėjo mušamųjų instrumentų ekspertas Benas Smartas, atskleidęs naujas ritmines ir choreografines lagerfonų galimybes.

Spektaklio ištraukas, nufilmuotas publikos mobiliaisiais telefonais, sumontavome į vientisą klipą, taip pat turėjome galimybę užsakyti tris Marko Bakaičio filmų klipus, kuriuose vaizduojami veikiantys lagerfonai. Norėjome, kad iš klipų žiūrovai suprastų, jog lagerfonai yra ir instrumentai, ir meno skulptūros. Jie buvo sąmoningai nufilmuoti Australijos miške, siekiant pabrėžti mūsų hibridinį kultūrinį tapatumą.“

Čia grįžtu į „savo kanalą“ ir daug neišvedžiodamas pridėdu: tikrai nepaprastai jautriu ir subtiliu, mūsų mitologiją perteikiančiu Jazminės vaizduotės pasauliu, kurį ji įkūnijo visame cikle darbų apie vilkolakius ir vilkais pavirstančias merginas. Beje, prieš porą metų šie darbai buvo eksponuojami Kaune. Dar daugiau – visas šitas figūrinis ornamentikos juvelyriskumas, spalvų ir raštų dermė man primena Australijos aborigenų taškinės tapybos ant medžio žievės ir primityvių instrumentų tradicijas. Visi „Klumpės“ dalyviai, pradedant vadove Gabriele Staugaitis, kuri parinko repertuarą ir kruopščiai derino balsus, komponavo sąskambius ir struktūrą, iki lagerfono virtuozų, išgaunančių magiškos poliritmikos derinius, lamzdeliais ir švilpukais imituojančių miško paukščius, nusipelnę didžiausios pagarbos ir dėkingumo. Puikiai skamba soluojantys ir burdoninį pritarimą pamėgę energetika pulsuojantys balsai, tradicinės kanklės, ratukinė lyra. Nesismulkindamas dėl tarmių subtilių ir kai kurių žodžių prasmių, noriu pasidžiaugti, kad „Pamesta klumpė“ kuria, ieško savo interpretacijos, kūrybinio sprendimo, o ne akiai kopijuoja pasitaikiusių medžiagą (kas, deja, vyrauja tarp mūsų folkloro kolektyvų). O ir šiaip, stebėdamas mūsų dienų muzikos pasaulio bangavimą, turiu pripažinti, kad kūrybiškumu mes gerokai atsiliekame nuo savo kaimynų (pavyzdžiui, labai įdomus 2019 m. lenkų muzikantės Olos Bilińskos su lietuvių folkloristėmis išleistas albumas „Babadag/Šulinys“) ar net emigravusių mūsų tautiečių išmonės ir išradingumo.

Antanas FOKAS

Andriaus LIPŠIO nuotr.